

Iva Deylová: *Huehuetlatolli. Morální ponaučení nejen starých Aztéků,*

Ústav románských studií, FF UK Praha 2008.

Diplomová práce

Oponentský posudek

Předmětem zájmu posuzované práce Ivy Deylové jsou huehuetlatolli, cílem bylo ... *přinést mnoho cenných informací o každodenním životě, názorech, potřebách, přáních, myšlení a cítění mexických Indiánů* (s. 5); podotýkám, že slovo indián je podle dnešních pravidel českého pravopisu s malým „i“ na začátku slova. Je sympatické, že se zájem studentů obrací k „exotickým“ kulturám čím dál častěji a téma zvolené Ivou Deylovou je toho dokladem.

Diplomantka si zvolila nelehký úkol: přiblížit, lépe předložit analytický pohled na literární útvar huehuetlatolli, pokládaný za organickou součást nahuaské literatury. Nesnadný zvláště proto, že k tomuto tématu se dochovaly pouze fragmenty, a jak diplomantka sama připouští: největší odkaz nalezneme v Sahagúnově díle. Také badatelský zájem je velice omezený. Autorkou Zmínění aztékologové Ángel María Garibay K. a Miguel León-Portilla, resp. jejich práce, na kterých je práce především postavena – nikoli výhradně – lze považovat za světově uznávané v oblasti nahuaské literatury, huehuetlatolli nevyjímaje. Vedle kontextualizace huehuetlatolli, starých proslavů, jak se tato oratoria také označují, pokouší se diplomantka o analýzu jazykovou, literární a samozřejmě také o sémantiku textu, tedy hledání kulturní hodnoty obsahu: ... *Dále se zaměřím také na nespornou uměleckou hodnotu těchto projevů. Nejprve se pokusím obhájit místo v nahuaské literární produkci, neboť právě původní nahuaské písemné památky se v rámci amerického kontinentu nejvíce blíží evropskému pojetí literatury (například členění na poezii a prózu)*... (kap. 1. Úvod, s.5), diplomantka si také stanovila úkol: srovnat huehuetlatolli s moderními projevy ... *V poslední kapitole práce se proto zaměřím na význam huehuetlatolli v moderní mexické společnosti a na změny, které tento literární útvar v průběhu doby prodělal*... (kap. 1 Úvod, s. 5).

První výtku se týká struktura celé práce, která se zdá poněkud zmatená. Při diplomantkou seřazených kapitolách si není čtenář schopen udělat celkovou představu o tom, co je předmětem zájmu, jak byl zájem v minulosti zkoumán – úvodní téma pojednávající o hodnotě pramenů, které jsou zdrojem informací diplomantky, doplní autorka až na konci. Kapitola nazvaná „Kritické hodnocení pramenů“ (snad lépe název „Kritika pramenů“, k seřazení kapitol viz např. *Základy vydání novověkých pramenů z období od počátku 16. století do současnosti, Příprava vědeckých edic dokumentů ze 16.-20. století pro potřeby historiografie, kolektiv autorů pod vedením Ivana Štovička, Praha 2002, Archivní správa Ministerstva vnitra ČR.*) by měla figurovat jako první subkapitola oddílu „3. *Huehuetlatolli z pohledu badatelů*“, neboť i kritika pramenů je badatelský počin a organicky navazuje, podobně jako kap. „4.1. Kompozice, jazyk a styl“ svým úmyslem na ni navazuje, takže by celá část byla komponována tak, že by začínala kapitolou „Klasifikace nahuaské literatury“ – s jejími dvěma subkapitolami – „*Huehuetlatolli z badatelského pohledu*“ zahrnující zmíněné subkapitoly – „Kritické zhodnocení pramenů“ (snad lépe název „Kritika pramenů“) a „Kompozice, jazyk a styl“ jeho pokračování „Klasifikace *huehuetlatolli*“; kapitola nazvaná „Obraz nahuaského světa“ s pokusem o

kulturní analýzu textů by si zasloužila samostatné pojednání ve smyslu samostatného oddílu. Autorka trpí stálou potřebou shrnovat, což na poměrně malém prostoru, jakým je rozsah její práce (na 60 stranách uvádí trojí shrnutí, jehož obsah se opakuje v závěru celé práce), tuto tříští. Snad by stačil při podobném rozsahu jeden závěr, ale před ním ovšem věcné kapitoly. První a poslední část se povedly diplomantce umístit celkem rozumně.

Související výhradou – tedy druhou výtkou vztahující se k mnohem závažnějším nedostatkům - je také nepoužití všech dostupných pramenů, i když jak Iva Deylová uvádí sekundárních a podotýkám, že by bylo lépe alespoň referenciálně uvádět Sahagúnův „Codice Florentino“, kde je také text v jazyce nahuatl, rovněž postrádám český překlad huehuetlatolli Ludmily Holkové (zmiňuje jej na s. 23 v poznámce č. 51). Pokud by totiž autorka přihlédla k tomuto textu - mimochodem velice zdařilému překladu – zjistila by možné známky akulturace nahuaské kultury, o něž se v textu odkazuje a mohla by lépe hodnotit Olmosova a Sahagúnova oratoria. Ačkoli se autorka snaží přiblížit svět misionářů v Novém světě v šestnáctém století, tedy přenesení evropské kultury do prostředí indiánských kultur Mexika na straně jedné a „vyličít“ jakousi podobu aztécké kultury v jejich dílech, resp. jejich reprodukci (viz s. 7-12) dopouští se na několika místech nejen zmíněné kapitoly nepřehlédnutelných omylů ve tvrzení jako *...Zdá se tedy, že můžeme vyloučit i možný vliv importované křesťanské kultury, která za pouhých dvacet šest let svého působení v tomto regionu nemohla zcela vymýtit či vymazat z paměti lidí podobné dlouholeté tradice...* (s. 16, 1.4 Shrnutí) S jakou jistotou může autorka tvrdit, že vliv druhé, v tomto případě dominantní kultury lze vyloučit? Ze kterých pramenů čerpá? Přihlédneme-li ke skutečnosti, kterou diplomantka poněkud opomněla, že jak Andrés de Olmos, tak Bernardino de Sahagún nesli evropské kulturní prvky právě svou výchovou a vzdělání, tak i jiní misionáři, a autorka na tuto skutečnost poukazuje, ale vlastně ji nebere na zřetel při analýze obrazu nahuaského v pramenech huehuetlatolli, nehledě na skutečnost, že dvacet šest let není až tak krátká doba pro vliv jiné, v tomto případě dominantní kultury (viz např.: Herskovits, Melville J. (1997) Akulturační proces kulturního přenosu, in: *Cahiers du Cefres, Antologie francouzských společenských věd: Zprostředkování a prostředníci v kultuře*, sv. 12, s. 27-48, přeložil Karel Thein). Kde vzala diplomantka jistotu, že *...Porovnáme-li jejich postavení s právy žen v tehdejší Evropě, jsme nuceni konstatovat, že starý kontinent v tomto směru za Mesoamerikou poněkud zaostával....* (s. 29, 3.2.2. Promluvy k dětem). Sporná je tak otázka, kterou Iva Deylová nebere vůbec na vědomí a tím je právě onen střet dvou kultur a jejich možné prolnutí, které se může vyskytovat právě v díle Sahagúna, ale i mnohem dříve u Olmosa. Kdyby totiž četla a vzala v úvahu překlad alespoň pro srovnání právě kulturní analýzy textu v překladu L. Holkové, nemohla by dojít k závěru o naprosto genuinní aztécké kultuře v době koloniální; Holková totiž v poznámkách k překladu uplatňuje rysy evropské kultury prolínající se textem huehuetlatolli, v jím přeloženém textu huehuetlatolli nalezneme aztécké ženskou submisivnosti, poslušnost, nabádání ke střežení rodinného krbu, uznávání mužské dominance, nabádání k výchově potomků v aztécké tradici.

Ve výčtu nedůsledností, jež se nacházejí v Obrazu nahuaského světa v *huehuetlatolli*, kde diplomantce chybí nutná etnologická orientace. Část věnovaná modernitě huehuetlatolli (kap. 5. Vývoj *huehuetaltolli* po příchodu Evropanů, s. 51-57) se jeví značně nepropracovaná – mimochodem nezapomeňme na evropský „filtr“, jímž se projevuje literatura v koloniálním období. Opět se ptám, kde

bere autorka jistotu, že věci jsou tak, jak je tvrdí. Neopírá se o žádné autoritativní práce, natož o věcné práci pojednávající o vývoji.

Co lze práci přičíst k dobru, je přiblížení literární, kontextualizace v nahuaské literatuře a projevy nativního jazyka, i když jsou velice stručné. Diplomantka se ku prospěchu literárního a jazykového přiblížení opírá o proslulé autory jako jsou A. M. Garibay K. a M. León-Portilla, snad také Th. Sullivan a to činí zdařilý díl diplomové práce.

Přes mnohé nesrovnalosti – slovo *oralita* (druhý řádek, s. 14) bych doporučila užívat v přesnější verzi *orální tradice*, nebo *ústní lidová tradice*, *ústní lidová slovesnost* apod. - a významový posun, nebo snad nedostatečnost části vysvětlující obraz světa v literárním útvaru huehuetlatolli, bych práci a vzhledem k její náročnosti – diplomantka by zde měla kromě hispánského literárního světa a jazyka – což zvládla dobře - znát alespoň základy etnologie, nebo s některým z etnologů konzultovat, chce-li ovšem hovořit o obrazu světa v některé kultuře a o střetu dvou kultur a jejím důsledku. Práce i těmito nedostatky je hájitelná, navrhuji známku **velice dobrou**.

Mgr. Zuzana Korecká